

**HASAN BÜLENT
KAHRAMAN**

Mümtaz Soysal'ın 27 Mart 1998 günü Hürriyet gazetesinde yayınlanan 'Dua ve Rüya' başlıklı yazısı Türkiye'de sistem krizi olarak tanımlanan olgunun ve sistemi demokrasiye kapayan yaklaşımın nasıl bir vehimden ve onun beslediği meçhul bir korkudan kaynaklandığının son göstergesidir. Soysal'a göre, bu ülkede, 'sağ' bir partinin 'laiklikten vazgeçmiş bir devlet' oluşturmaya çalışması halinde buna hayır denmesinin

gerekçesi 'demokrasinin klasik ve evrensel denen ilkeleri' değil 'bu ülkenin gerçekleri' olmalıdır. Öte yandan, sol bir iktidarın 'çağdaşlık ve yeni sol adına... sivil demokrasi, küçültülmüş devlet ve... küreselleşme'yi temellendirmeye çalışması halinde buna da kargalar bile gelecektir. Çünkü, ona göre, bu süreç 'cumhuriyetin kaderini sivil demokrasi adına cumhuriyeti kurmuş olanların sağlam bekkçiliğinden ucuz laf kahramanlarının güvenilmez

Ne dua ne rüya

koruyuculuğuna aktarmak'tır.

Her noktasında yanlış kavram ve düşüncelere dayanan bu muhakeme belli ki iki temel mantığa dayanmaktadır. Bunların ilki, Türkiye'de cumhuriyetçi yapının yalnız bize özgü ve özgür olduğudur. Cumhuriyet, başından beri, bir tehlike olarak görülen demokrasiye kapatılmak istenmiştir. Oysa sorun cumhuriyetçi ilkeler değildir. Onların temellendiriliş biçimidir. Demokrasiye açılmayan bir laikliğin ya da demokrasiyle bütünleşmemiş Aydınlanma ilkelerinin hangi anlama geleceği yakın bir geçmişte yıkılmış devlet ve yönetim modellerine bakarak anlaşılabilir.

Halbuki, Türkiye'de yeni bir demokrasiden söz açılacaksa bunun dayanağı cumhuriyetçi ilkelerin yadsınması değildir. Cumhuriyetin sivilleştirilmesidir. Bonapartist, jakoben bir anlayıştan sıyrılmanın koşulu ise şeriat istemek değildir. Çünkü, şeriatla demokrasinin ya da cumhuriyetin bağdaşmasındaki olanaksızlık merkezietçi, buyurgan bir devlet anlayışıyla demokrasinin örtüşmesindeki olanaksızlıktan kaynaklanmaktadır.

Sorunun ikinci kısmı ise solculukla ilgilidir. Bu

ülkede meşruiyetçi solun niçin daha fazla gelişmediği sorulacak olursa onun nedeni tam da Soysal'ın karşı çıktığı ilkelerin ihmal edilmesidir. Üstelik, o ilkeler 'demokratik' bir solculuğun temel ve vazgeçilmez koşullarıdır ve liberal demokrasinin temel kurallarını yok sayan bir solculuğun olanaksızlığı da bilinmektedir. Çağdaş sol, o olanakların yeni bir bilinçle geliştirilmesidir. Temel özelliği de mutlakietçi bir devlete karşı toplumu güçlendirmektir. Yeni sol bu bağlamda yalnızca evrensel demokrasiyi egemen kılmaya çalışmamakta gerektiğinde onun sınırlarını da tartışmaktadır.

Totaliterizm, bir sistemin kendisini kendisi için savunmaya çalışması, ayakta kalmak için karşıtlara açık üretken iç mantığına değil bekçilere dayanmak istemesidir. Türkiye'de, bu anlayışın uzağında, demokrasinin klasik ve evrensel değerlerine dayalı bir cumhuriyetin ve sosyal demokrasinin kurulması ise ne dua ne de rüyadır; yalnızca bir irade ve bilinçtir. Türkiye'deki modelin demokrasiye rağmen korunması ise, bugüne kadarki tüm darbelerin gerekçesidir.

e - mail: kahraman@sabanciuniv.edu.tr